

JASNA ŠULENTIĆ BEGIĆ***PRIMJENA OTVORENOGA MODELA NASTAVE GLAZBE**

Rad obuhvaća analize anketa koje su provedene u OŠ Franje Krežme tijekom školske godine 2004./05. među učenicima od 4. do 8. razreda. Cilj ankete bio je ispitivanje stavova učenika u odnosu na nastavu glazbene kulture, ali i njihov osobni stav prema glazbi, odnosno svrha je istraživanja primjena otvorenoga modela i usporedba s integracijskim modelom nastave glazbe, s obzirom na jedan sat tjedno nastave glazbene kulture u osnovnoj školi.

Ključne riječi: otvoreni model, nastava glazbe

UVOD

Tijekom školske godine 2004./05. u OŠ Franje Krežme u Osijeku učenici od 4. do 8. razreda pohađali su nastavu glazbe prema otvorenom modelu nastave glazbe. Razlog zbog kojega su poučavani prema otvorenome modelu nastave glazbe jest akcijsko istraživanje koje ima svrhu usporedbe otvorenoga modela s integracijskim modelom nastave glazbe.

Otvoreni je model nastave glazbe model čiji je idejni začetnik prof. dr.sc. Pavel Rojko, a za otvoreni model odlučili smo se u vrijeme kad još nije bio aktualan Katalog znanja i umijeća, sada Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS).

Prema integracijskom modelu treba se u 45 minuta tjedno učenike osposobiti za lijepo pjevanje, glazbeno ih opismeniti te tako opismenjeni trebaju znati otpjevati pjesmu po notama, znati svirati po notama, usvojiti muzikološke sadržaje, slušati glazbu i stvarati glazbu. „Takva koncepcija koju ćemo nazvati svaštarskom - i nije značajka samo naše nastavne prakse - nastajala je u Europi u tijeku 19. i početkom 20. stoljeća, a kao što smo mogli vidjeti, na nju su naročito utjecali reformni pokreti u pedagogiji (samoaktivnost učenika = samostalno muziciranje, stvaralaštvo), pokret za umjetnički odgoj (suočavanje s umjetničkim djelom = slušanje glazbe), Jugend(musik) bewegung (pjevanje dječjih, narodnih i umjetničkih pjesama), te, tridesetih godina i kasnije C.Orff.“ (Rojko, 1996.). U osnovnoj školi razredi broje od 20 do 30 učenika različitih sposobnosti, s jednim satom tjedno nastave glazbene kulture, gdje je u tom slučaju sve navedene aktivnosti doista nemoguće kvalitetno obaviti, a da ta znanja i umijeća budu učenicima od koristi u njihovu daljnjem životu. Radi usporedbe, podsjetimo se kako učenici u glazbenoj školi uče individualno svirati glazbalo dva puta tjedno po 30 minuta u nižim, odnosno 45 minuta u višim razredima. Zatim, djeca koja pohađaju tečaj

---

* Jasna Šulentić-Begić, Osnovna škola Franje Krežme Osijek, I. gimnazija Osijek

sviranja nekog glazbala također imaju nastavu, barem jednom tjedno 30 minuta individualne nastave. Isti je slučaj s djecom koja uče svirati tamburice u KUD-u ili limena puhačka glazbala u DVD društvima. Tamo su djeca usredotočena samo na sviranje, a na opismenjavanje samo onoliko koliko im je potrebno da bi naučili svirati. Nadalje, učenici glazbene škole nastavu solfeggia (glazbeno opismenjavanje i teorija glazbe) pohađaju dva sata tjedno, i to u skupinama od desetak glazbeno nadarenih učenika koji su prošli prijamni ispit, a u konačnici i ti učenici imaju poteškoća s pjevanjem po notama, odnosno s glazbenim opismenjavanjem. Također, učenici na zboru uče samo lijepo pjevati, a kad uče pjesme, čine to po sluhu, a ne po notama. „Ukratko, osnovna škola ne može učenike opismeniti toliko da bi im ta pismenost pomogla u boljem razumijevanju glazbe.“ “Dobrim slušateljem glazbe može se postati i bez poznavanja nota.“ (Rojko, 2002.)

Sve navedeno potaklo nas je na primjenu otvorenoga modela nastave glazbe jer ako želimo izvoditi kvalitetnu nastavu glazbe s djecom i da oni imaju neke koristi od te nastave u budućem životu, ne možemo sve te sadržaje obraditi u 45 minuta nastave glazbene kulture tjedno.

U otvorenom modelu zadana je aktivnost slušanje glazbe i usvajanje muzikoloških sadržaja, dok izabranu aktivnost bira sam učitelj prema svojim sklonostima ili u dogovoru s učenicima u skladu s njihovim interesima. Izabrana aktivnost može biti pjevanje, sviranje, stvaralaštvo, rad na musicalu ili nešto drugo. U istraživanju smo se opredijelili za pjevanje kao izabranu aktivnost s obzirom na dosadašnje iskustvo, a to je dokazala i provedena anketa, o kojoj će biti govora, odnosno da uz slušanje glazbe učenici najviše vole pjevati.

ISTRAŽIVANJE

Prvi sat u školskoj godini

Na prvom satu školske godine 2004./05. učenici OŠ Franje Krežme ispunili su anketni upitnik, a pitanja su se odnosila na dotadašnja iskustva učenika koji su pohađali nastavu glazbene kulture prema integrativnom konceptijskom modelu.

Nakon analize ankete uočava se da učenici vole nastavu glazbe, jer je njih 95% odabralo odgovor „da“ na pitanje “Voliš li nastavu glazbe?”. Pjevanje je najomiljenija aktivnost (74%), slijedi slušanje glazbe (47%), a velika većina ne voli glazbeno opismenjavanje (95%). Brojne sate nastave glazbe u današnjoj nastavi posvećujemo glazbenom opismenjavanju. Prvobitna je zamisao bila da se uopće ne radi glazbeno opismenjavanje tijekom primjene otvorenoga modela, no ipak da bi učenici po završetku osnovne škole znali barem prepoznavati note (doista samo na razini prepoznavanja), solmizaciju, violinski ključ i slično, glazbeno opismenjavanje nije u potpunosti uklonjeno, ali smo ga sveli na minimum.

Sljedeća tablica pokazuje nam odnos broja sati glazbenoga opismenjavanja u školskoj godini 2004./05. kada se radilo otvorenim modelom u odnosu na školsku godinu 2003./04. kada se radilo integrativnim modelom.

Tablica 1. ODNOS BROJA SATI GLAZBENOGA OPISMENJAVANJA
(Postotak je izražen u odnosu na 35 sati nastave glazbene kulture godišnje po razredu.)

Razred	Šk.god.2003./2004. Integrativni konceptijski model nastave glazbe	Šk. God. 2004./2005. Otvoreni konceptijski model nastave glazbe
4.	14 (40%)	7 (20%)
5.	14 (40%)	7 (20%)
6.	12 (34%)	2 (6%)
7.	7 (20%)	0 (0%)
8.	7 (20%)	3 (9%)

Iz navedenoga se vidi da su sati glazbenoga opismenjavanja u odnosu na školsku godinu 2003./ 04. u 4. i 5. razredu smanjeni za 50%, u 6. razredu za 74%, 7. razredu čak za 100%, a u 8. razredu za 55%.

Također se iz odgovora u anketnom upitniku zamjećuje kako osim pjevanja koje voli 74% učenika, 37% učenika na satima glazbe voljelo bi slušati klasičnu i popularnu glazbu, a slušanjem kvalitetne glazbe razvijamo glazbeni ukus. Pri tom ne mislimo da je potrebno slušati isključivo klasičnu glazbu jer ne možemo reći da je sva zabavna glazba nekvalitetna i da u njoj nema vrijednih ostvarenja. S obzirom na to da otvoreni konceptijski model nastave glazbe u odnosu na integrativni konceptijski model ima daleko veći broj sati posvećenih slušanju glazbe, na taj ćemo način i time pridonijeti razvijanju glazbenog ukusa učenika.

Glazbu sluša 100% učenika, a od toga 79% učenika glazbu sluša kod kuće putem Hi Fi-uređaja, a većina učionica namijenjenih za nastavu glazbe nije odgovarajuće opremljena. To znači da bi osim Hi Fi-uređaja svaka učionica morala imati glasovir, sintisajzer, televizor, videorekorder, DVD, računalo i LCD projektor. Zašto? Zato da bismo nastavu mogli učiniti zaista suvremenom i zanimljivom. Iako u spomenutoj anketi učenici u 95% slučajeva vole nastavu glazbe, ako bismo mjerili njezinu suvremenost ona sigurno ne bi bila u tom postotku. S obzirom na današnji napredak tehnike, producirati glazbu učenicima s prenosivoga kasetofona, obrađivati bez video zapisa teme kao što su opera, opereta, muzical, narodna glazba i slične nezamislivo je, iako je kod većine učitelja upotreba zastarjele opreme jedina stvarnost.

Iz navedene ankete također se može vidjeti da 58% učenika ponekad sluša prateći CD, odnosno disk koji prati udžbenik glazbene kulture, stoga učitelji nikako ne bi trebali odabirati udžbenike za nastavu glazbe koji nemaju takav prateći CD. Na taj način učenicima uskraćuju mogućnost preslušavanja i upoznavanja kvalitetne glazbe jer „kako se u slušanje glazbe može ući samo slušanjem, to bi se ova aktivnost mogla obraditi multimedijским udžbenikom: u ovom slučaju tekstem i glazbenom snimkom“(Rojko, 1996.). Na pitanje „Cijeniš li klasičnu glazbu?“ 68% učenika je odgovorilo s odgovorom „da“ te im stoga treba omogućiti da ju još bolje upoznaju, a tako možda i zavole. Taj se

postotak podudara s postotkom roditelja koji slušaju klasičnu glazbu (68%), a iz toga možemo zaključiti da na glazbeni ukus utječe i obiteljsko okruženje jer „odgoj počinje u obitelji“ (Vukasović, 1995.). „Već malo dijete pokazuje zanimanje za žive boje, lijepe predmete, ugodne melodije. To zanimanje treba iskoristiti i usmjeriti tako da se razvija dječji ukus, smisao za lijepo i želja za ostvarivanjem lijepog.“ (Vukasović, 1995.)

Posljednji sat u školskoj godini

Na posljednjem satu školske godine 2004./05. učenici su ispunili anketni upitnik koji se odnosio na nastavu glazbe što se tijekom godine provodila prema otvorenom modelu nastave glazbe.

Čak se 95% učenika izjasnilo da im se nastava glazbe više sviđela tijekom ove školske godine, 2004./05. Iz odgovora koje navode vidimo da im se klasična glazba koju smo slušali sviđela, da im je nastava bila zanimljivija te da je i jedan od razloga tomu bio smanjenje sati glazbenoga opismenjavanja i više vremena posvećenoga pjevanju.

Kao prijedloge za poboljšanje nastave učenici u većini smatraju da bi poboljšanju, odnosno zanimljivosti, prodonijelo slušanje popularne glazbe. S obzirom na to da i u popularnoj glazbi ima one koja je vrijedna, u ovoj školskoj godini na više sati slušati ćemo popularnu glazbu iz razloga da u moru popularne glazbe, kojom smo svi okruženi, učenici nauče razlikovati vrijednu od potpuno nevrijedne.

U ovoj školskoj godini 77% učenika je više slušalo CD koji prati udžbenik te se 77% učenika izjasnilo da im se zbog toga klasična glazba počela više sviđati. Možemo stoga zaključiti da se samo intenzivnijim slušanjem i upoznavanjem klasične glazbe, ona može i zavoljeti, i tako pridonijeti oblikovanju glazbenoga ukusa, odnosno estetskome odgoju. „Jedina aktivnost s mogućnošću kretanja po estetskoj razini jest slušanje glazbe, što znači da je mogućnost estetskog odgoja u nastavi glazbe upravo proporcionalna s količinom vremena posvećenog toj aktivnosti.“ (Rojko, 2002.)

Učenicima su se posebno sviđele neke od skladba koje su slušali na nastavi tijekom godine, a izdvojili su sljedeće: W.A.Mozart: Mala noćna muzika, W.A. Mozart: 40. simfonija, E. Grieg: Koncert za klavir i orkestar, L. van Beethoven: Patetična sonata, L. van Beethoven: Za Elizetu, C. Orff: O Fortuna, N.Paganini: Capriccio, P. I. Čajkovski: Ples šećerne vile, V. Lisinski: Ribar i dr.

Na pitanje kako se učenici osjećaju na satima glazbene kulture, 95% je opušteno, 79% se izjasnilo zadovoljno, 47% uključeno u nastavu, 43% odlično, napeto 5%, nezadovoljnih nije bilo kao i nezamijećenih i u strahu. Ako se podsjetimo da se 95% učenika izjasnilo da im se nastava glazbe u ovoj školskoj godini više sviđela, postotci koje smo ranije naveli u razmjeru su s omiljenošću nastave jer glazba, ali i drugi predmeti, ne mogu se poučavati u ozračju straha, nezadovoljstva, napetosti i osjećaja nezamijećenosti. Samo se aktivnim sudjelovanjem učenika i suradnjom između učenika i učitelja mogu postići znatno bolji rezultati na zadovoljstvo učenika i učitelja. „Povoljna emocionalna klima javlja se kada kod sudionika odgojno-obrazovnog

procesa prevladavaju ugodni osjećaji. Problem sadašnje škole je prisutnost straha i dosade, što upozorava na nepovoljnu klimu pa je problem didaktike kako to prevladati.“(Bognar - Matijević, 2002.) Zaintrigirao nas je postotak od 5% učenika koji se osjećaju napeto na nastavi glazbe te je zatraženo od učenika da objasne situaciju kada se tako osjećaju. U razgovoru s učenicima otkrilo se da se tako osjećaju tijekom pisanja pismenih provjera te se može zaključiti da pismene provjere u ovoj školskoj godini valja brojčano smanjiti, odnosno da će učenici biti ocjenjivani na svakom satu kroz njihovo sudjelovanje i zalaganje u nastavnom procesu. „Razredno ozračje koje nastavnik uspostavi može snažno djelovati na učeničku motivaciju i stavove prema učenju. Umijeća potrebna za kreiranje pozitivnog razrednog ozračja su silno važna.“(Kyriacou, 2001.)

ZAKLJUČAK

S obzirom na to da je u tijeku eksperimentalna primjena HNOS-a (Hrvatski nacionalni obrazovni standard), a OŠ Franje Krežme također je jedna od škola koja je u eksperimentu, treba svakako izdvojiti osnovne značajke HNOS-a koje za glazbenu kulturu znače sljedeće:

- nastava glazbene kulture treba biti otvorena, odnosno u nastavi se primjenjuje otvoreni model nastave glazbe, a to daje veću slobodu učitelju da samostalno osim obveznih sadržaja kreira veliki dio nastave
- cilj nastave jest uvođenje učenika u glazbenu kulturu, iz čega proizlazi razvoj glazbenoga ukusa
- obvezni je dio nastavnoga sadržaja slušanje i upoznavanje glazbe, a aktivno muziciranje ovisi o sposobnostima i interesu učenika
- od učenika se ne očekuje da mora znati otpjevati, odnosno prepoznati skladbu jer željeni rezultat glazbene nastave ostvaren je samim pjevanjem odnosno slušanjem glazbe
- ostvareno rasterećenje nastave glazbe jest na području glazbenoga opismenjavanja jer je ono svedeno na najmanju moguću razinu, tj. na razinu prepoznavanja grafičkih znakova.

Smatramo da će ovako koncipirana nastava glazbene kulture pridonijeti kvalitetnijoj nastavi glazbene kulture u osnovnoj školi jer kako je već navedeno, prema HNOS-u nastava glazbe treba biti otvorena. Iz toga proizlazi da je otvoreni model nastave glazbe, koji primjenjujemo u nastavi glazbene kulture u OŠ Franje Krežme, jedino pravo rješenje za kvalitetniju i zanimljiviju nastavu glazbene kulture u osnovnoj školi, a u konačnici učenicima za život korisniju.

LITERATURA

- Bognar, Ladislav/ Matijević, Milan (2002.), Didaktika. Zagreb: Školska knjiga
Kyriacou, Chris (2001.), Temeljna nastavna umijeća. Zagreb: Educa
Meyer, Hilbert (2002.), Didaktika. Zagreb: Educa
Rojko, Pavel (1996.), Metodika nastave glazbe: teorijsko- tematski aspekti. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Osijek: Pedagoški fakultet
Rojko, Pavel (2004.), Metodika glazbene nastave-praksa I. dio. Zagreb: Jakša Zlatar
Rojko, Pavel (2005.), Metodika glazbene nastave-praksa II. dio. Zagreb: Jakša Zlatar
Vukasović, Ante (1995.), Pedagogija. Zagreb: Alfa

APPLYING THE OPEN MODEL OF MUSIC EDUCATION

The paper presents the analysis of inquiries conducted in primary school Franjo Krežma during the school year 2004/05 among the students in classes 4 to 8. The goal was to examine students' attitudes to teaching music, but also their attitude to music. The purpose of the research is the application of the open model and its comparison with the integrational model of the music education.

Key words: open model of music education, teaching music

Primljeno 19. siječnja 2006.

PRILOZI:

1. ANKETNI UPITNIK

1. Kako si raspoložen?
2. Voliš li nastavu glazbe?
DA NE
3. Što ti se sviđa na nastavi glazbe? (Zaokruži jedan ili više odgovora.)
  - a) pjevanje
  - b) slušanje skladbi
  - c) glazbeno opismenjavanje (abeceda, solmizacija, ljestvice, ritam).
4. Što NE voliš na nastavi glazbe? (Zaokruži jedan ili više odgovora.)
  - a) pjevanje
  - b) slušanje skladbi
  - c) glazbeno opismenjavanje(abeceda, solmizacija, ljestvice, ritam)
5. Što bi najviše volio raditi na nastavi glazbe?
6. Slušaš li glazbu kod kuće? DA NE
7. Ako slušaš, putem kojeg uređaja slušaš glazbu?
8. Slušaš li CD disc koji prati udžbenik glazbene kulture?
  - a) često
  - b) ponekad
  - c) nikad
9. Cijeniš li klasičnu (umjetničku) glazbu? DA NE
10. Slušaju li tvoji roditelji klasičnu glazbu? DA NE

2. ANKETNI UPITNIK

1. Veseliš li se kraju školske godine? DA NE
2. Je li ti se nastava glazbe više svidjela u ovoj školskoj godini nego u prošloj školskoj godini? DA NE
3. Ako si odgovorio s DA, objasni zbog čega ti se više svidjela!
4. Što ti se nije sviđalo na nastavi glazbe tijekom ove školske godine?
5. U odnosu na prošlu školsku godinu jesi li više slušao prateći CD?
DA NE
6. Ako jesi, je li ti se zbog toga umjetnička glazba počela više sviđati ?
DA NE
7. Možeš li izdvojiti neke skladbe koje su ti se posebno svidjele?

8. Kako se najčešće osjećaš na nastavi glazbe? Zaokruži sve odgovore koji se odnose na tebe!

- Zadovoljno
- Opušteno
- Uključeno u nastavu
- Odlično
- Nezadovoljno
- Napeto
- Nezamijećeno
- U strahu.

Navedi svoje prijedloge koji se odnose na poboljšanje nastave!